

MUNI ARTS

Úvod do studia dějepisu

Místa paměti

Prof. PhDr. Martin Wihoda, PhD.
Faculty of Arts
Masaryk University
Czech Republic

**27. červenec 1214:
Místo paměti?**

1214–1250:
Brána svatého Mikuláše v Arrasu, vítězství krále Filipa nad Vlámý

14.–15. století:
Ne Filip August, ale Svatý Ludvík

1840:
Vítězství krále a lidu
(François Guizot)

1833–1869:
Triumf bigotnosti a feudálního útisku
(Jules Michelet)

1888:
Vítězství nad zlatem Albionu a německými barbary (Ernest Lavisse)

1935:
Francie zachránila svou existenci před odvěkým nepřítelem
(Maxime Weygand)

Po 1945:
Bitva u Bouvines zmizela z učebnic

Georges DUBY, *Neděle u Bouvines 27. červenec 1214*, Praha 1997.

**Georges Duby
(1919–1996)**

Johannes FRIED, *Der Schleier der Erinnerung. Grundzüge einer historischen Memorik*, Verlag C. H. Beck München 2004.

Přebal monografie zdobí výsek z obrazu Jana Vermeera van Delfta „Malíř ve svém ateliéru“.
Mottem díla je devátý verš osmé kapitoly knihy Jobovy „*Hesterni quippi sumus*“.

Johannes Fried:

- Naše chápání minulosti, přítomnosti i budoucnosti je spjata s individuální a zároveň kolektivní pamětí.
- Písemné prameny jsou v podstatě kodifikovanou ústní tradicí.
- Vzpomínka se neukládá v paměti neutrálně, ale vždy jako součást řetězce jiných vzpomínek (*Sherlock Holmes: Palác vzpomínek*).
- Výklad dějin je vytvářen (konstruován) přítomností.
- K pochopení dějinných souvislostí proto **nestačí** opisovat a chronologicky nebo tematicky třídit informace.

Místa paměti v českém historickém myšlení

- Úvahy nad dobově podmíněným výkladem dějinných událostí a jejich druhým životem pronikly do české historiografie před rokem 1960.
- Stalo se tak zásluhou **Františka Grause**, který si pod vlivem francouzské a německé literatury uvědomil, že se změnilo společenské postavení historie.
- Před rokem 1900 historikové vytvářeli obraz národa a legitimizovali jeho status ve vztahu k bližším i vzdálenějším sousedům.
- Pod vlivem zkušenosti z první světové války začali historikové vědomě opouštět veřejný prostor.
- Krize historického vědomí zasáhla českou společnost se zpožděním.
- Obranářské, národně-obrozené pojetí dějin udržel při životě nejprve vznik Československa v roce 1918, poté německá okupace za druhé světové války a konečně stalinismem vzkříšené historické koncepce 19. věku.
- Východisko z provinční uzavřenosti Graus spatřoval ve studiu kolektivní paměti.

Pierre NORA, *Entre Mémoire et Histoire. La problématique des lieux*, in: P. NORA (ed.), *Les lieux de mémoire I*, Paris 1984.

Místa paměti dnes

- Po roce 1989 česká historiografie shledala Norova „místa paměti“ srozumitelnými.
- Vliv Pierra Nory na české historické myšlení však nelze přeceňovat.
- Místa paměti nebývají v české historické literatuře vnímána jako metodický návod, který nám dovoluje pochopit, proč byl (a je) jistým událostem, místům, či artefaktům přiřkládán národně normotvorný význam.
- Přehlížena je také premisa, že **paměť a historie nejsou synonyma** a že historie nabízí dobově podmíněný a problematický výklad minulosti.
- Stát a národ nadále představují pro českou společnost synonyma (idealizované, národně obrozeneckou představu o sobě samém).